

Homilie Mons. Jana Baxanta u příležitosti oslavy 17. výročí otevření hospice sv. Štěpána v Litoměřicích dne 6. 2. 2018:

Moji milí přátelé, nemocní i zdraví, bratři a sestry,

jsem velmi rád, že v našem biskupském městě je hospicový dům, ošetrovatelský ústav či zařízení, do kterého se neodkládají naši vážně nemocní bližní, ale spíše, že je zde společný domov pro ty, kteří jsou zcela odkázáni na pomoc druhých, kde se o ně intenzivně v křesťanském duchu pečuje právě proto, že již jsou na cestě k věčnému domovu. Dovolte mi, abych se na chvíli vložil do situace nemocných a vydal určité svědectví z nedávné doby, kdy jsem se sám stal zcela odkázaným na dobrodiní a obětavou službu nemocničního personálu. Rád bych vám všem chtěl připomenout jen něco málo ze své vlastní zkušenosti nemocného člověka, a to ne proto, že bych chtěl odhlédnout od všech jistě dočasných obyvatelů tohoto domu, ale právě naopak, abych se s nimi sjednotil v myšlenkách, které – předpokládám – mají v srdci stejně jako já. Předně:

1/ přicházející nemoc, ať je to v jakékoliv podobě a věku, doléhá vždy jako cizí a nevlídné životní břemeno. V tak neočekávané situaci sám nemocný nemůže unést často povrchní ujišťování, že bude zase všechno v pořádku. Nemůže být tak, jak bylo dříve. Vážná nemoc působí rány, které se už zcela nezahojí a přináší takové změny stavu, že nelze vždy očekávat jeho náhlý zvrat. Nezodpovědné, protože neupřímné chlácholení, že bude zase lépe, nemocný jen těžko může v duši přijmout jako posilu. Naopak se mu ještě přitíží, protože díky zvýšené citlivosti, jež s sebou vážná choroba přináší, dokáže prohlédnout holý fakt neutěšené, ale přece pravdy.

2/ Pravda osvobozuje, ale jedině tehdy, když je vyslovena s nejvyšším možným taktem a v okolnostech přijatelných pro dotyčného vážně, event. nevléčitelně nemocného, neboť je to pro něho doslova stav ohrožení. Chceme-li opravdu nemocným pomoci, a o tom jsem, drazí přátelé, pevně přesvědčen, pak musíme vědět, že pacient touží znát celou pravdu o sobě a své nemoci, ale není vždy schopen tuto pravdu přijmout, kdykoliv by se jevílo nám, že je to situace vhodná. Pro nás možná ano, avšak pro něho zatím nikoliv. Balzámem pro nemocného, jakousi vzácnou duchovní myrhou, působící jako pohlazení, často účinnější než drahé léky, je naše projevená trpělivost a soucítící pozornost. Nemocný si tím sám ověřuje, že není už odepsán a že není jen pořadovým číslem v seznamu kandidátů blížící se poslední hodinky.

3/ Návštěvy nemocných jsou doporučované a věky osvědčené skutky křesťanského milosrdenství. Nemocní lidé ve všech typech zdravotnických i hospicových zařízeních návštěvy vyhlízejí. V době karantén, a tedy zákazu návštěv, právě v těchto dnech nařízených, jsou nemocní lidé vystaveni mimořádně těžké zkoušce: samotě a opuštěnosti. Podaná ruka, políbení či objetí vlastními lidmi z rodiny, podání číšky vody či i nemocničního čaje, laskavé setření potu z tváře, to všechno jsou vzácné, a přitom tak jednoduché metody bezeslovného projevu lásky a příbuzenství. Jedno při návštěvách je třeba mít na paměti: návštěva, sebemilejší a sebevzácnější, nemá trvat dlouho. Mohla by totiž unavit a třeba i bezděčně rozrušit.

Dále bych rád připojil několik poznámek k vám, resp. nám všem, kteří jsme ochotni nemocným lidem pomáhat a jim profesně a zasvěceně sloužit. Myslím, že jsme se již přesvědčili o pravdivosti a výstižnosti rčení, že „nemocný pochopí nemocného, hříšník hříšníka, postižený postiženého, chudý chudého apod.“ Nicméně bych si opět dovolil podotknout, že se nemusíme nutně a uměle dostávat do pozice nemocného, hřešícího,

postiženého a chudého, abychom se domnívali, že jedině tak takovým lidem porozumíme. Pokud se však přesto do podobných situací dostaneme a z nich šťastně vyvážneme, máme výhodu zkušenosti. V této souvislosti předkládám další poznámku:

4/ Když se dostáváme do blízkosti nemocných, buď jako zdravotníci, záchranáři či duchovní pastýři a pastorační asistenti nebo přátelé, event. příbuzní, neměli bychom se nikdy chovat tak, že by jim připadalo, že jsme jako zdraví a silní nad nimi v přesile, v převaze tím, že jim pomáháme a že bez nás by zůstali na holičkách. Je nutné se vyvarovat povýšeného postoje vševedoucího všeznalce. Už jsem se zmínil o tom, že nemocní ve své nemoci jsou obdařeni jakousi zvláštní citlivostí, kvůli které mohou trpět víc, než to objektivně navenek vypadá. Ona citlivost nemocných brzy rozpozná přetvářku a faleš přehnaného a jen povrchního zájmu. Péči o nemocné, včetně našich návštěv, prosím, chápejme jako ohleduplnou pokornou službu u vědomí, že smíme asistovat člověku, jehož nesmrtelná duše již brzy spatří Pána. A nečekejme vděk a uznání.

5/ Stane se, že přijdeme k lůžku nemocného a on spí. Spánek, říká se, je nejlepší lék. Já jen dodávám: usínání s čistou duší je mimořádné léčivé. Je opravdu moudré a rozumné nemocného za každou cenu násilím budít? Pomímám skutečnost lékařské vizity. Při ní pacient pochopitelně musí být v bdělém stavu. Mám na mysli skutečnost klidného režimu spánku, při němž se těž leccos hojí a uzdravuje. Nejsme to přece jen my, i když bychom byli pokládáni i za ideální služebníky, kteří musejí nemocnému něco veledůležitého sdělit. Ve spánku může promlouvat i Bůh tak, jak promlouval ke spícímu sv. Josefovi. Co lze nad spícím nemocným učinit vždy, je zamyšlení nad naším životem, propojené s tichou modlitbou za dotyčného nemocného, za ošetřující personál, ale i za sebe a šťastnou hodinku smrti.

6/ Při zamyšlení nad našimi nemocnými a všemi ošetřujícími, nad rozmanitými zdravotnickými zařízeními včetně hospiců a domovů důchodců bych rád připomenul i otázku materiálního zabezpečení, tedy problematiku financování, ač by se někomu mohlo zdát, že to s touto mší svatou nemá nic společného. Je zřejmé, že zodpovědným činitelům za zdravotnickou oblast, v to zahrnujíc i zdravotní pojišťovny, dlouhodobě chybí objektivní vhled do konkrétních, mnohdy tak kritických situací nemocných a jejich ošetřujících. Není možné zakrývat skutečnost, že lékařské povolání je ve společnosti sice hodnoceno eminentně, ale platební ohodnocení je chabé. Podobně je tomu i u zdravotních sester a pomocného personálu. A zde, v našem hospici se až stydím vyslovit smutnou pravdu, že tolikrát slibovaný zákon o hospicové péči stále neexistuje, a proto jste vy, hospicovní zaměstnanci, odkázáni do značné míry na štědrost dárců a dobrodinců, kteří hospic sice velkoryse podporují, ale tím samým šetří stát a jeho sociální fondy. Jediné, co bych ještě poznamenal v určitém paradoxu předchozího konstatování je, že dostatek financí, o přemíře ani nemluví, může okorávat naši pohotovost ke službě, i když zase nedostatečné zabezpečení vaši službu podlamuje.

Závěrem proto chci poděkovat vám všem, že se nenecháváte odradit od dobrého díla pomoci potřebným, a současně prosím našeho dobrého Pána Boha, aby vám odměnil to všechno, co konáte tiše, věrně a obětavě s dobrým úmyslem jako nástroje v ruce Boží. Jste ve službě trpícím nemocným v excelentní pozici: jste s nimi jakoby v předsíni u pomalu se otevírajících dveří. Za nimi už je jen Bůh sám.